

GETTY

La vida és sempre un compte enrere

JORDI LLAVINA

El nom literari de Rosa Font Massot ha patit, al llarg dels anys, lleus modificacions: M. Rosa Font i Massot,

M. Rosa Font, Rosa Font i Massot, Rosa Font Massot, Rosa Font... En el llibre que presento, esplèndid, no hi podia faltar el Massot matern. De fet, *Esquerda* és una elegia –una elegia fonda, greu– dedicada a la mare morta. M'ha dut a la memòria un dels llibres més commovedors de la poesia catalana moderna:

Cantilena, de Josep Sebastià Pons. El rossellonès hi recordava Elena, la seva dona: “Des que la mort t'ha presa, flor gelada, / senti els meus ulls cansats s'entenebrir”.

En altres articles m'he referit a la depuració estilística i l'elaboració simbòlica de la poesia de l'autora, que em sembla una de les seves més altes consecucions. Quim Español en destaca “la paraula densa de força simbòlica”. Uns versos seus de *Des de l'arrel* (2009) servirien per encapçalar els d'ara: “És l'última paraula que s'aferra / al nostre cos ben nu”. La paraula re-

ESQUERDA
ROSA FONT MASSOT
PROA
80 PÀG. / 16 €

demptora es torna a fer present en el llibre que comento; més agònicament que mai, per tal com és una paraula encesa arran de l'absència, una paraula dita –i servada en silenci– que pot fer tanta companyia com l'acte de pentinar la mare. Escriu l'autora, en l'epíleg: “Les paraules d'aquest llibre no pretenen dir, volen simplement ser la paraula-pedra, la que és dolor i també amor i vida”. Davant la condició intemporal de la mort (“L'eternitat és lluny. / Tan lluny!”), l'obra –que s'ha de llegir com un sol poema– dona compte de la nostra naturale-

sa efímera per mitjà del registre d'un trasbalsador compte enrere: “Encara falten cinc minuts”, “Falten tres minuts encara”, “Falten dos minuts encara”, anem llegint en peces successives. I en una altra: “T'he preguntat, ho saps que és l'hora?” Aquests versos, referits a la condició pressuda del rellotge, contrasten amb altres en què el temps sembla que hagi deixat de comptar: “Soc filla del teu estar morta”. O amb el següent: “Els

'ESQUERDA', DE ROSA FONT MASSOT, ÉS UNA ELEGIA DEDICADA A LA MARE MORTA

morts porten vestit de molsa”, tan estremidor com aquests altres de Quasimodo, que el de Font Massot m'ha fet recordar: “Et veig; tens violes entre les mans / creuades, tan pàl·lides, i líquens / devora els ulls. Per tant, ets morta” (cito la traducció de Ponç Pons). Sí, *Esquerda* és una obra que té la temperatura moral de llibres com *Cantilena* i *Giorno dopo giorno*. Tots tres són planys. Més serens els dos catalans; més esqueixat l'italià.

El llibre imposa una mirada plena de saviesa. La paraula *fil* hi pren un sever protagonisme. El fil que recús, amb l'art de la paraula, vida i record. “Empeltats de memòria” és un vers que dona la mesura de molts altres, veïns seus. L'esquerda hi apareix, certament: “Files els núvols. / Cel-terra-mare-úter. / L'esquerda. / La teva esquerda. La meva”. La que dona la vida, però també, sobretot, la que ens en separa definitivament. La mort, doncs, com un avenc (però com un avenc que pot ser il·luminat, si no lluminós). “I des del fons d'aquesta esquerda, arriba un batec que il·lumina el pensament amb les imatges de terra i d'aigua, d'arbres i d'arrels”. I arriba, també, entre molts altres emissors de la vida, una abella que “zumzeja / amb la noblesa de la llum”. ♦♦

El pitjor despertar del desig sexual d'una noia

ANNA CARRERAS AUBETS

Primavera fosca, publicada en alemany l'any 1969, és un relat aterridor on Zürn plasma la solitud i la confusió d'una

noia que no entén res del que passa en el seu entorn més immediat. El pare marxa sovint, la mare és freda i passa de tot i el seu germà és un dèspota, un degenerat, un delinqüent, un violador. Ella encara creu en l'amor romàntic i reclama afecte de manera compulsiva, fins al punt que arriba a cridar l'atenció buscant sensacions extremes que la facin sentir viva, desitjada i estimada. Algú que no té cap record agradable de la infantesa és algú incomplet, trencat: si a sobre té el complex d'Electra i està enamorada del seu pare de manera platònica, entra a l'adolescència (l'edat de triar la manera de ser en el món)

envoltada d'aberracions. *Primavera fosca* és el pitjor despertar del desig sexual d'una noia: els primers passos d'un aprenentatge esfereïdor, sense gota d'erotisme, una experiència indigesta i patològica que Zürn detalla sense subterfugis ni eufemismes. Una primavera que no ho és, perquè està tenyida de tragèdia, de perversitat, de turment i de malson. Vivint així la primera sexualitat, només queda la fantasia permanent d'un suïcidi que s'acabarà fent realitat. Pura tragèdia.

Erotisme i transgressió

Amb traducció de Núria Molines, estudi biogràfic de Mireia Casanyes-Dalmau i diari de lectura d'Eva Baltasar, l'editorial Wunderkammer publica la seva primera traducció al català. Es tracta de la novel·la *Primavera fosca*, de l'escriptora provocadora, poeta anagramàtica i pintora automàtica

PRIMAVERA FOSCA
UNICA ZÜRN
WUNDERKAMMER
TRADUCCIÓ DE NÚRIA MOLINES
72 PÀG. / 18,50 €

Unica Zürn (Berlín, 1916 - París, 1960), reivindicada prèviament per Extinció Edicions a *Les trompetes de Jericó*. L'erotisme i la transgressió van habitar la infantesa de Zürn a la gran casa familiar de Grünewald a Berlín, tal com es desprèn de la lectura tant de *Primavera fosca* com de *Der Mann im Jasmin* (*L'home gessamí*), els dos relats autobiogràfics pòstums en tercera persona que la situen com una autora injustament oblidada de l'avantguarda europea.

El pare absent per motius de feina i la desfilada dels amants de la seva mare per casa eren el pa de

cada dia de la petita Unica. Un dia el seu pare va arribar amb una altra dona i van començar a viure tots sota el mateix sostre sense dissimular les seves relacions.

Unes noves regles del joc que van alterar la concepció vital d'una escriptora que en les seves dues novel·les més conegudes relata les seves entrades i sortides de l'hospital psiquiàtric al qual la ingressaven per superar les crisis d'esquizofrènia. Admirada per grans artistes del surrealisme, Zürn va acabar amb la seva vida llançant-se des del balcó de casa seva a París quan tenia 54 anys. ♦♦

